NRA przestawiła i skierowała do parlamentu oraz do Rady Ministrów projekt ustawy zakazujący wykorzystywania dowodów pozyskiwanych przeciwko obywatelom w sposób nielegalny

- **Należy przywrócić zakaz wykorzystywania przeciwko obywatelom dowodów pozyskiwanych w sposób nielegalny. Dotyczy to np. nielegalnej inwigilacji obywateli.**
- **Zakaz ten obowiązywał do 2016 r.**
- **Taka gwarancja ustawowa była pomyślana w interesie obywateli i dla ochrony ich konstytucyjnych praw. Nie jest możliwe zaakceptowanie stanu, w którym funkcjonariusze państwa, a więc władzy publicznej, mogliby gromadzić materiał dowodowy wbrew obowiązującemu prawu, a zgodnie z prawem, na podstawie tego materiału, obywatele mieliby ponosić odpowiedzialność karną.**
- **Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (51 ust. 2 Konstytucji RP) i są obowiązane respektować prawo obywateli do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), prawo do wolność i ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP), a także prawo do rzetelnego procesu karnego (art. 45 Konstytucji RP).**
- **O przywrócenie zakazu wykorzystywania m.in. dowodów z nielegalnych czynności operacyjnych, postuluje Naczelna Rada Adwokacka w projekcie zmiany kodeksu postępowania karnego, który został przekazany do Rady Ministrów, Sejmu i Senatu.**
- **Autorem projektu jest adw. Przemysław Rosati, Prezes NRA.**
- **Decyzję o złożeniu Petycji wraz z projektem zmiany w k.p.k podjęło Prezydium NRA uchwałą przyjętą na posiedzeniu 15 lutego br.**

W uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej k.p.k Naczelna Rada Adwokacka przypomina, że do 14 kwietnia 2016 r. istniał zakaz wykorzystywania dowodów pozyskiwanych przeciwko obywatelom w sposób nielegalny, najczęściej w następstwie popełnienia przestępstwa przez funkcjonariuszy publicznych (niekorzystna dla obywateli zmiana nastąpiła po wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego).

Zakaz wykorzystywania pozyskiwanych nielegalnie dowodów był gwarancją procesową pomyślaną w interesie obywateli i dla ochrony ich konstytucyjnych praw.

W szczególności prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), prawa do wolność i ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP), a także prawa do rzetelnego procesu karnego (art. 45 Konstytucji RP).

Rozwiązanie to stanowiło podstawę do eliminowania przez sądy dowodów zebranych w wyniku nielegalnie przeprowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych, które mogły być eliminowane z procesu na podstawie art. 168a w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do 14 kwietnia 2016 r., jeżeli były przeprowadzone nielegalnie, czyli sprzecznie z prawem. Gwarancja ta, pomyślana w interesie obywateli, została wyrugowana z procedury karnej w następstwie populistycznych zmian prawa karnego, które miały miejsce w latach 2015-2023.

W obecnym stanie prawnym zgodnie z art. 168a k.p.k. dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za

pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.

NRA podkreśla, że obowiązujące rozwiązania oczywiście naruszają prawo do rzetelnego procesu, które ma wymiar konstytucyjny (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz konwencyjny (art. 6 ust. 1-3 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (51 ust. 2 Konstytucji RP) i są obowiązane respektować prawo obywateli do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), prawo do wolność i ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP), a także prawo do rzetelnego procesu karnego (art. 45 Konstytucji RP).

NRA wskazuje, że w obecnym stanie prawnym o legalizacji (zgodzie na wykorzystanie) materiałów uzyskanych poza zakresem prowadzonej kontroli operacyjnej nie decyduje niezawisły sąd, a decyduje prokurator. Dlatego też upoważnienie prokuratora do „legalizacji" materiałów na podstawie art. 168b i uczynienie z nich dowodów jest sprzeczne z podstawami funkcjonowania państwa prawa, w tym z Konstytucją RP. Stanowi też kolejny przykład niczym nieuzasadnionej, uprzywilejowanej pozycji prokuratora względem obywateli w ramach procesu karnego.

Dlatego NRA postanawia wystąpić do Rady Ministrów, Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z petycją w interesie publicznym w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego poprzez:

1) zmianę art. 168a i nadanie mu brzmienia: „Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.”
2) uchylenie się art. 168b,
3) zmianę art. 237a. i nadanie mu brzmienia: „Jeżeli w wyniku kontroli uzyskano dowód popełnienia przestępstwa wymienionego w art. 237 § 3, popełnionego przez osobę, wobec której kontrola była stosowana, innego niż objęte zarządzeniem kontroli, prokurator w czasie trwania kontroli albo nie później niż w ciągu miesiąca od dnia jej zakończenia może wystąpić do sądu z wnioskiem o wyrażenie zgody na jego wykorzystanie w postępowaniu karnym. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie wniosku w terminie 14 dni na posiedzeniu bez udziału stron.”

Projekt ustawy zmierza do wprowadzenia jasnego i akceptowalnego społecznie oraz urzeczywistniającego zasady demokratycznego państwa prawnego, rozwiązania, które polega na tym, że niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.

Władza publiczna (organy ścigania) nie będą mogły przeprowadzić i wykorzystać dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą przestępstwa, czyli w sposób nielegalny.

Potrzeba wprowadzenia projektowanych zmian wynika z konieczności ochrony praw i wolności obywatelskich, gwarantowanych w Konstytucji RP, a także w prawie międzynarodowym.

(**czytaj uchwałę Prezydium NRA z 15 lutego 2024**)

(**czytaj Petycję NRA przesłana do Sejmu**)

(czytaj petycję przesłana do Senatu)

(**czytaj petycję przesłana do Rady Ministrów)**

(czytaj projekt zmiany w kpk)